

Pożegnanie Profesora Szukalskiego

W dniu 23 lipca 2001 roku odszedł od nas na zawsze Henryk Paweł Szukalski emerytowany profesor Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Oddziale Poznańsko–Gorzowskim.

Profesor Szukalski urodził się 30 czerwca 1920 roku w Pieleszewie koło Wejherowa. W latach 1946–1950 studiował na SGGW. Dyplom magisterski otrzymał na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Poznańskiego w 1951 roku. Stopień naukowy doktora uzyskał w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w 1960 roku na podstawie rozprawy „Wpływ zasobności nasion w fosfor na rozwój i plon roślin”. Habilitował się w 1969 roku na Wydziale Rolnym Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu. Rozprawa habilitacyjna pt. „Wpływ nawożenia mikroskładnikami na wartość siewną nasion” wskazuje na dalsze konsekwentne podążanie w pracach badawczych w obranej specjalności. Tytuły naukowe profesora nadzwyczajnego w 1976 i profesora zwyczajnego w 1984 roku nadała mu Rada Państwa.

W latach 1950–1977 był pracownikiem naukowym Pracowni Nawożenia w Oddziale Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Gorzowie Wlkp., a od 1957 kierownikiem tej pracowni. Z miastem Gorzowem związał całą swoją karierę życiową i nie zdecydował się na proponowane Mu przeniesienie się do Oddziału IUNG w Bydgoszczy. Po likwidacji placówki IUNG w Gorzowie objął obowiązki Kierownika Zakładu Ekologii w Oddziale Poznańsko–Gorzowskim Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin. Przez dwie kadencje był również aktywnym członkiem Rady Naukowej IHAR. Po czterdziestu latach owocnej działalności naukowej przeszedł na emeryturę w 1991 roku. Nadal jednak w okresie następnych czterech lat zajmował się działalnością naukową współpracując z różnymi instytucjami naukowymi, oraz służył radą i pomocą młodszym pracownikom.

Specjalnością naukową Profesora Szukalskiego było żywienie mineralne roślin, ze szczególnym uwzględnieniem roli mikroelementów. W ciągu wieloletnich badań, w oparciu o wyniki wielu setek doświadczeń vegetacyjnych (wazonowych, mikro-poletkowych polowych i produkcyjnych) oraz tysięcy analiz chemicznych określił:

- wpływ zasobności nasion w fosfor na rozwój i plon nasion roślin potomnych i zawartość w nich fosforu;
- wpływ nawożenia roślin macierzystych (zbóż jarych, rzepaku, kukurydzy i lnu) magnezem oraz jego współdziałanie z nawożeniem azotem i wapnowaniem gleby na wartość siewną nasion roślin potomnych;
- przyswajalność przez rośliny dolomitów surowych i prażonych;
- wpływ uzupełnienia nawożenia podstawowego mikroelementami (B, Cu, Mn, Zn, Mo i Co);
- potrzeby żywienia mineralnego rzepaku ozimego pod względem makro- i mikroelementów oraz opracował pełny bilans gospodarki tymi składnikami.

Praktycznymi efektami badań nad nawożeniem roślin uprawnych były, przy współpracy z innymi placówkami naukowymi, wdrożenia do praktyki bardziej efektywnych wysokoprocenowych nawozów granulowanych: mocznika, saletry amonowej i potrójnego superfosfatu borowanego oraz nawozu wieloskładnikowego z miedzią, jak również ujednoczenie i adaptacja metod oznaczania w glebach i roślinach zawartości magnezu, boru, miedzi, manganu, cynku, molibdenu i kobaltu.

Szczególne znaczenie miały zespołowe badania koordynowane przez Profesora Szukalskiego nad opracowaniem i uruchomieniem produkcji nawozów płynnych z mikroelementami do dolistnego dokarmiania roślin, głównie zbóż i rzepaku oraz wdrożenie metody łącznego stosowania środków ochrony roślin wraz z nawożeniem mikroelementami, jako skutecznego sposobu usprawnienia uprawy tych roślin.

Opracowane przez Niego metody i receptury znalazły szerokie zastosowanie w polskim rolnictwie. Dorobek badawczy Profesora Szukalskiego został zawarty w 67 publikacjach naukowych oraz upowszechniony za pomocą 181 artykułów popularno–naukowych i zaleceń wdrożeniowych. Profesor chętnie dzielił się swoją wiedzą udzielając licznych konsultacji. Dużą wartość naukową, dydaktyczną i upowszechnieniową ma opracowana przez Niego książka „Mikroelementy w produkcji roślinnej” wydana w 1979 roku przez PWRiL.

Profesor dbał zawsze o rozwój naukowy swoich współpracowników, wdrażał ich do czynnej pracy badawczej i upowszechnieniowej oraz służył życzliwą radą i pomocą. Wypromował trzech doktorów (dr Henryka Sikorę, dr Stanisława Jakubowskiego, dr Elżbietę Leszczyńską). Wykonał szereg recenzji prac naukowych (w tym trzech prac doktorskich) i opracował 4 opinie o dorobku naukowym do wniosków o przyznanie tytułu profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego.

Profesor Szukalski był czynnym animatorem życia naukowego w Gorzowie i regionie. Był organizatorem lub współorganizatorem konferencji naukowych oraz seminariów popularno–naukowych. Od 1977 roku był członkiem Gorzowskiego Towarzystwa Naukowego. W kolejnych kadencjach pełnił funkcje członka jego Rady Naukowej oraz przewodniczył Komisji Nauk Przyrodniczych i Rolniczych. W ostatnich latach działał w Europejskim Towarzystwie Ekologicznym będąc prezesem jego Oddziału w Gorzowie Wlkp.

Za swoje zasługi Profesor Szukalski został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz innymi odznaczeniami resortowymi i regionalnymi. Za swoje osiągnięcia badawcze i wdrożeniowe, zwłaszcza za opracowanie i uruchomienie produkcji oraz upowszechnienie płynnych nawozów z mikroelementami uzyskał w 1990 roku Nagrodę Zespołową Ministra Rolnictwa.

Na zawsze w naszej pamięci pozostanie wieloletnia współpraca, wkład myśli i pracy, które Profesor Szukalski wniósł do badań naszego zespołu, szczególnie nad roślinami oleistymi, Jego koleżeństwo i życzliwość.

Doc. dr Jadwiga Stuczyńska

Prof. dr hab. Jan Krzymański